

Pijnacker-Nootdorp op weg naar een energieneutrale samenleving

Januari 2016

Thematische structuurvisie
duurzame energie & energieneutraliteit

Pijnacker-Nootdorp wil in 2050 energieneutraal zijn. Hiermee willen wij samen met onze inwoners en ondernemers en de glastuinbouwsector een steentje bijdragen aan het voorkomen van opwarming van de aarde en klimaatverandering. Wij voelen ons hierin gesteund door het in Parijs bereikte Klimaatakkoord, dat de urgentie van de energietransitie onderstreept. Bij een te grote temperatuurstijging kunnen de gevolgen onverantwoord groot worden. Daarnaast is het belangrijk om energie betaalbaar te houden en om meer zelfredzaam te zijn ten aanzien van de energievoorziening door minder energie te gebruiken en duurzame

energie op te wekken. Onze energiehuishouding, zal de komende decennia drastische veranderingen ondergaan. Dat zal bij tijd en wijle een moeizaam en pijnlijk proces worden. Aan ons de taak die veranderingen te registreren met een helder oog voor kansen en bedreigingen. Tot nu toe zijn al de nodige stappen gezet. In deze Thematische structuurvisie hebben wij in samenspraak met de samenleving de strategie en de inzet voor de komende jaren bepaald. Met de visie als leidraad willen we de komende jaren op transparante, voorspelbare en solide wijze inspelen op de initiatieven en eigen kracht van inwoners en ondernemers. Waar mogelijk kiezen wij zelf als gemeente in ons eigen handelen ook voor duurzame oplossingen. Investeer in de toekomst. Het gaat erom een leefbare aarde door te geven aan onze kinderen en kleinkinderen.

Drs. J.A. Van Staalduine
Wethouder Energieneutrale gemeente

INHOUD

BLAD

1	AANLEIDING EN AANPAK	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Aanpak	5
1.3	Werking en status van de structuurvisie	5
2	MISSIE, VISIE EN DOELSTELLINGEN	6
2.1	Missie en visie	6
2.2	Doelstellingen	6
2.3	Conclusies BuildDesk rapport als uitgangspunt	7
2.4	Rolopvatting gemeente	8
3	STRATEGIE OP WEG NAAR 2050	9
3.1	Algemeen	9
3.2	Publieke sector	10
3.3	Sectore Wonen	11
3.4	Glastuinbouwsector	12
3.5	Sector overige bedrijven	13

AANLEIDING EN AANPAK

1.1 Aanleiding

De eindigheid van fossiele brandstofvoorraden en steeds verder oplopende energieprijzen zijn samen met de afhankelijkheid van instabiele landen en vervuilende broeikasgassen cruciale vraagstukken. Dit dwingt onze samenleving om uit te wijken naar alternatieve, schone bronnen. Onze inwoners en ondernemers komen steeds meer met initiatieven om minder afhankelijk te worden van fossiele brandstoffen. Het hoofdlijnenakkoord en het collegeprogramma benadrukken de noodzaak van concrete stappen op weg naar een energieneutrale gemeente. Duurzame energie en energieneutraliteit leeft op dit moment vooral bij een beperkte groep inwoners en ondernemers. Om de ambities van het gemeentebestuur op energieneutraliteit waar te maken, moeten we het niet alleen hebben van de 'koplopers', maar moet ook het 'peloton' aangehaakt raken. We houden rekening met de context waarin initiatieven plaatsvinden, bijvoorbeeld het energieakkoord en ontwikkelingen in de regio, en de rol die wij als gemeente willen vervullen. Die positieve rol kan in de vorm van faciliteren en stimuleren. Tegelijkertijd blijft het van belang dat de gemeente zelf bewust en consequent duurzaamheid meeweegt in haar besluitvorming en eigen handelen, niet in de laatste plaats vanwege haar voorbeeldfunctie. Een belangrijk oogmerk van deze visie is, het beleid op lange termijn structureel vast te leggen, met in elke collegeperiode de afweging hoeveel inspanning (en geld) hieraan besteed kan worden. Het achterliggend doel is dat we invulling geven aan duurzaamheid, door met bewuste keuzes continu te zoeken naar de balans tussen sociale, ecologische en economische belangen. Niet alleen het hier en nu, maar ook de belangen elders en van toekomstige generaties spelen hierbij een rol. De balans kan alleen worden bereikt vanuit een samenspel van overheid, burgers en bedrijven, ieder vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid. Hoe verbruiken we samen niet meer energie dan we opwekken en wat vraagt dat van wie.

Op het gebied van duurzaamheid zijn er in Pijnacker-Nootdorp in het verleden ambitieuze doelstellingen geformuleerd. Denk hierbij aan energieneutraal in 2050 en het realiseren van 20% hernieuwbare energie in woningen, glastuinbouw en andere gebouwen in 2020. De ambities die destijds ver weg leken, komen nu toch snel dichterbij. Er zijn al diverse initiatieven genomen door de gemeente, bedrijven en inwoners om hier invulling aan te geven. Uit de backcastingstudies die in 2013 door CE en BuildDesk in opdracht van de gemeente zijn uitgevoerd blijkt echter dat er een gezamenlijke opgave ligt voor inwoners, bedrijven en de gemeente om stappen te nemen om deze doelstellingen daadwerkelijk te realiseren. Het BuildDesk rapport geeft aan dat alle kansen en bronnen nodig zijn om de ambitie te halen. Dat betekent bijvoorbeeld minder energiegebruik door woningen, minder energiegebruik door bedrijven en de glastuinbouw, meer gebruik van aardwarmte en meer gebruik van andere (collectieve) duurzame energiebronnen.

"Duurzaamheid is een dwingende noodzaak voor de langere termijn en geen bijkomend aandachtspunt", aldus het Hoofdlijnenakkoord 2014-2018. Het kiezen van duurzame oplossingen door de gemeente is alleen al als voorbeeldgedrag naar de samenleving belangrijk. We willen een verbeterde inzet om haalbare duurzame oplossingen te vinden. Met focus, creativiteit en samenspel met inwoners en ondernemers moet meer mogelijk zijn. Om dit op gang te brengen hebben wij samen met inwoners en ondernemers deze structuurvisie gemaakt.

De door de gemeenteraad aangenomen motie 'Thematische structuurvisie duurzame energie' is, in combinatie met de resultaten van het BuildDesk onderzoek, een belangrijk vertrekpunt om invulling te geven aan de ambitie op het gebied van energieneutraliteit. De Thematische structuurvisie moest volgens het collegeprogramma 2014-2018 geen gemeentelijke beleidsvisie worden, maar een maatschappelijke visie als coproductie met ondernemers, tuinders en inwoners. Met deze Thematische structuurvisie duurzame energie en energieneutraliteit is een maatschappelijke visie opgesteld voor het traject naar een energieneutrale gemeente in 2050. Voor de uitwerking van de visie zal aan het begin van iedere collegeperiode een bijbehorend uitvoeringsprogramma moeten worden opgesteld. Het eerste uitvoeringsprogramma 2016-2018 is in ieder geval een nadere uitwerking van de visie en de strategieën, maar ook van de opgehaalde maatregelen uit maatschappelijke bijeenkomsten en de inspraakprocedure die in het kader van het opstellen van de Thematische structuurvisie zijn gehouden.

1.2 Aanpak

Op basis van de uitgangspunten in het collegeprogramma hebben we voor het opstellen van deze Thematische structuurvisie 'duurzame energie en energieneutraliteit' een interactief en iteratief proces doorlopen, waarmee invulling wordt gegeven aan de bestuurlijke ambities die in het hoofdlijnenakkoord en het collegeprogramma zijn geformuleerd. Op die manier hebben we gewerkt aan (maatschappelijke) visievorming en het formuleren van concrete activiteiten. De volgende stappen zijn ondernomen:

1. Een inventarisatie van lopende en reeds afgeronde initiatieven en acties in de samenleving richting een energieneutraal Pijnacker-Nootdorp (zowel van externe partijen in de verschillende sectoren als van de gemeente zelf) om een beeld te krijgen van wat er tot nu toe al is/wordt gedaan. In de structuurvisie en een separaat uitvoeringsprogramma is hierop voortgebouwd en zijn de 'lessons learnt' meegenomen.
2. We hebben drie externe werksessies gehouden om een scherper beeld te krijgen van de behoeften en kansen die initiatiefnemers in drie belangrijke sectoren zien om concrete bijdragen te leveren aan een energieneutraal Pijnacker-Nootdorp, zowel op de korte en langere termijn. In een drietal themasessies met de sectoren wonen, glastuinbouw en overige bedrijven hebben we met de initiatiefnemers en vertegenwoordigers van de drie sectoren gesproken over de ambities per sector, de bijdrage van sectoren aan deze ambities en de gewenste rol en inzet van de gemeente en andere stakeholders.
3. De resultaten van deze werksessies zijn besproken in een interne werksessie bij de gemeente om keuzes te maken voor de strategie per sector, de rol die de gemeente daarin wil spelen en de prioritaire activiteiten die de gemeente wil en kan uitvoeren in de periode 2016-2018.
4. Tijdens een afsluitende plenaire bijeenkomst met belanghebbenden en belangstellenden uit de drie sectoren en raadsleden hebben we de bereikte resultaten getoetst.
5. De input uit deze stappen heeft geleid tot een Ontwerp structuurvisie die op 2 juli 2015 door de raad is vastgesteld en samen met het bijbehorende concept Uitvoeringsprogramma is vrijgegeven voor inspraak.
6. Een deel van de inspraakreacties zijn vervolgens verwerkt in deze Thematische structuurvisie en het bijbehorende uitvoeringsprogramma 2016-2018.

1.3 Werking en status van de structuurvisie

Deze Thematische structuurvisie legt onze ambitie vast voor een energieneutraal Pijnacker-Nootdorp in 2050, zoals vastgesteld in het collegeprogramma 2014-2018. De Thematische structuurvisie volgt op de Toekomstvisie die in 2012 door de raad is vastgesteld en vormt een uitwerking van de Economische visie uit 2013 & Ruimtelijke structuurvisie uit 2014 en heeft daarnaast raakvlakken met de Duurzame mobiliteitsvisie die begin 2016 zal worden vastgesteld. De Thematische structuurvisie geeft de strategie weer voor de komende 10 à 15 jaar op weg naar een energie neutrale gemeente. Daarbij is onderscheid gemaakt naar 4 sectoren:

- De publieke sector
- De sector Wonen
- De Glastuinbouwsector
- De sector Overige bedrijven

Voor de uitwerking van de visie is voor de resterende collegeperiode, conform het Bedrijfsplan 2015 (Actie 84) een meerjarig Uitvoeringsprogramma 2016-2018 opgesteld. Voor iedere actie is in het Uitvoeringsprogramma aangegeven wat we er concreet mee willen bereiken, wat het kost, en wie het met wie uitvoert. Een belangrijk oogmerk van de visie is, het beleid op lange termijn structureel vast te leggen, met in elke collegeperiode in een nieuw Uitvoeringsprogramma reële en haalbare tussendoelen per sector en de afweging hoeveel inspanning (en geld) hieraan besteed kan worden. Verdeeld over de 4 sectoren en onderscheiden naar de rol van de gemeente.

2 MISSIE, VISIE EN DOELSTELLINGEN

2.1 Missie en visie

Missie

Een duurzame en energieneutrale gemeente in 2050 is voor ons een dwingende noodzaak en geen bijkomend aandachtspunt.

Visie

Energieneutraal is de gemeente als de energie die nodig is voor wonen, werken, produceren en recreëren duurzaam wordt opgewekt. Met duurzame energie wordt bedoeld energie uit hernieuwbare energiebronnen (bodem, water en lucht, biomassa, wind en zon). De warmtevraag wordt duurzaam ingevuld of door het benutten van regionale restwarmte. We willen daarbij een positieve rol vervullen die niet steeds investeringen van de gemeente vraagt, maar wel capaciteit en een werkbudget voor facilitering en stimulering. In Pijnacker-Nootdorp worden energie neutrale initiatieven én de eigen kracht van inwoners, ondernemers en organisaties maximaal benut. Met focus, creativiteit en samenwerking, vanuit ieders verantwoordelijkheid en mogelijkheden, komt het einddoel binnen bereik. Om er voor te zorgen dat voldoende initiatieven worden genomen, blijven wij in contact met inwoners en ondernemers.

2.2 Doelstellingen

Doelstelling 2050

In Pijnacker-Nootdorp wordt vanaf 2050 alleen duurzaam opgewekte energie gebruikt, waarbij de warmtevraag wordt ingevuld met hernieuwbare energiebronnen en regionale restwarmte. Hierbij wordt binnen de gemeentegrenzen zo veel mogelijk energie bespaard en lokaal duurzaam opgewekt.

Tussendoelen

Dit gezamenlijk einddoel zal telkenmale, bijvoorbeeld bij ieder vierjarig Uitvoeringsprogramma vertaald moeten worden naar specifieke tussendoelen per sector. Afhankelijk van de mogelijkheden en de te maken afspraken kan dit in de ene sector wellicht sneller, anders of beter dan in de andere sector. Daar waar de rol van de gemeente het grootst is, zal datgene wat we willen bereiken en dat wat we er voor gaan doen het meest concreet en ambitieus geformuleerd kunnen worden. De publieke sector is mede om die reden toegevoegd en komt in de plaats van het hoofdstuk Generieke maatregelen uit het ontwerp van de Thematische structuurvisie. Er zijn meerdere wegen op de route richting energieneutraliteit in 2050:

- **Energiebesparing** (energiebesparingsmaatregelen) door verspilling tegen te gaan;
- **Duurzame energie opwekking** (wind, zon, aardwarmte, restwarmte & bio-energie):
 - door gebruik te maken van duurzame energiebronnen binnen de gemeente;
 - door gebruik te maken van duurzame energiebronnen buiten de gemeente;
- **Efficiënter gebruik van fossiele brandstoffen** (hoog rendement, warmtepomp, lengte leidingen, LTV).

Om de einddoelstelling te bereiken moeten de stappen 1 en 2 optimaal benut worden: Hoe verder stap 1 is doorgevoerd, des te minder hoeft in stap 2 te gebeuren. In deze Thematische structuurvisie duurzame energie en energieneutraliteit kiest de gemeente er voor om de komende 10 á 15 jaar meerdere stappen samen met haar inwoners en ondernemers tegelijk te zetten op weg naar een energieneutraal Pijnacker-Nootdorp in 2050.

Aan de hand van het Uitvoeringsprogramma 2016-2018 moet dit binnen 5 jaar, in 2020 voor heel Pijnacker-Nootdorp leiden tot:

- 7,5% energiebesparing t.o.v. 2015;
- 15% duurzaam opgewekte energie;
- 20% gebruik van regionale restwarmte;

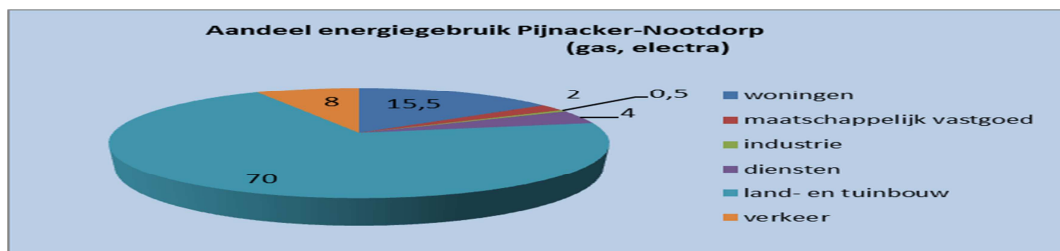
Om inzicht te krijgen en te houden in de voortgang van de acties en de uitvoering van de maatregelen, wordt in 2016 samen met de belangrijkste stakeholders een monitoringssysteem opgesteld, waarbij we uitgaan van een éénduidige nulmeting over het actuele (2015) energieverbruik. Op basis daarvan kunnen acties en/of de strategie bij worden gestuurd waar nodig. Over 5 jaar moet blijken in hoeverre bovengenoemde tussendoelen daadwerkelijk zijn bereikt, zodanig dat voor de jaren daarna 2025-2030 nieuwe tussendoelen kunnen worden geformuleerd en de inzet kan worden bepaald die daar bij nodig is.

2.3 Conclusies BuildDesk rapport als uitgangspunt

De conclusies uit de backcasting studie uitgevoerd door BuildDesk zijn voor ons een belangrijk uitgangspunt voor deze structuurvisie. BuildDesk heeft vier uiteenlopende beleidsscenario's in kaart gebracht. Elk scenario heeft zijn eigen sterke focus: 1. stimuleren van geothermie, 2. reductie (fossiel) energiegebruik woningbouw, 3. stimulering grootschalige duurzame energiebronnen (excl. geothermie) en 4. reductie (fossiel) energiegebruik bij bedrijven. De uitkomsten uit de werksessies kwamen in grote lijnen overeen met de genoemde scenario's. Diverse maatregelen uit de studie konden hierdoor één op één als prioritaire actie worden overgenomen in het Uitvoeringsprogramma.

Op dit moment gebruiken we met zijn allen in de gemeente naar schatting ruim 7,0 Petajoule energie per jaar, voornamelijk uit fossiele brandstoffen, goed voor ca. 470 Kiloton CO2 emissie. Zeven Petajoule dat is een zeven met 15 nullen, ofwel: 7.000.000.000.000.000 joule. Net zoveel als bijvoorbeeld op dit moment in de hele provincie Overijssel in een jaar aan duurzame energie wordt opgewekt of 3 keer zoveel als nodig is om alle openbare verlichting in Nederland te laten branden.

- De glastuinbouwsector verbruikt het meest, zo'n 70% ofwel 4,9 Petajoule;
- De sectoren wonen: 15% ofwel 1,05 Petajoule;
- De publieke sector inclusief verkeer: 10% ofwel 0,7 Petajoule;
- De sector overige bedrijven: 5% ofwel 0,35 Petajoule.

Figuur 1: Energieverbruik naar sectoren Pijnacker-Nootdorp 2010

Conclusie van het BuildDesk rapport was dat met een enkel scenario energieneutraliteit in 2050 niet te halen is. Door in te zetten op een combinatie van de scenario's komt het doel binnen bereik. Tevens werd aangegeven dat er keuzes moeten worden gemaakt, waarbij het van belang is dat veel maatregelen een (maatschappelijke) doorlooptijd hebben om gerealiseerd te worden. Voor geothermie en bestaande bouw zitten we nu al op een kritisch tijdschaduw. Bij het opstellen van deze structuurvisie heeft het inzetten op alle scenario's een belangrijke rol gespeeld.

2.4 Rolopvatting gemeente

Een verfijning en doorontwikkeling van de beweging naar meer zelfwerkzaamheid en eigen verantwoordelijkheid van de inwoners van Pijnacker-Nootdorp is gaande. In de zelfwerkzame gemeenschap van Pijnacker-Nootdorp zoeken wij meer aansluiting op particuliere initiatieven. De gemeente stelt zich als samenwerkingspartner op en gaat daarvoor het gesprek aan met betrokkenen over het probleem, de oplossingsrichtingen en ieders mogelijkheden, verantwoordelijkheid en rol daarbij. Om het gesprek goed te kunnen voeren en om afspraken te kunnen maken, onderscheiden wij voor onszelf vier basisrollen: de gemeente laat los, zij faciliteert, zij regisseert of zij bepaalt.

In deze Thematische structuurvisie duurzame energie en energieneutraliteit heeft de gemeente niet alleen een faciliterende rol, zoals in het collegeprogramma is aangeduid. Op onderdelen heeft de gemeente een regisserende of zelfs een bepalende rol. Zeker binnen het publieke domein en in de sector wonen. Met het BuildDesk-rapport als vertrekpunt, wordt in deze Thematische visie bovendien een scherper onderscheid gemaakt tussen de faciliterende rol én de instrumenten die bij deze rol horen. Tegelijkertijd kijken we verder dan alleen onze rol: het gaat om de rol van de gemeente in afstemming met de rol van andere stakeholders in het energiebeleid:

1. Faciliteren & Agenderen: daar waar initiatieven tegen knelpunten aanlopen die niet door de gemeente alleen kunnen worden opgelost (denk aan beperkingen vanwege nationale wet- en regelgeving of warmteprojecten), kan Pijnacker-Nootdorp deze agenderen ter bespreking met andere stakeholders buiten de gemeente.
2. Faciliteren & Participeren: initiatieven die sterk aansluiten bij de ambitie van de gemeente en waarbij de gemeente de middelen of (regelgevende) instrumenten beschikbaar heeft, zodat betrokkenen actief kunnen rekenen op een meewerkende gemeente.
3. Faciliteren & Informeren/stimuleren: voor initiatieven die gebaat zijn bij een goede informatievoorziening over mogelijkheden, kansen, kennis etc. kan de gemeente de rol van vraagbaak en katalysator op zich nemen.

Uiteraard is de faciliterende rol die in het collegeprogramma 2014-2018 is bepaald niet statisch, maar flexibel. Soms nemen wij de regie op ons om uiteindelijk op een faciliterende rol uit te komen of faciliteren wij een proces dat tot een situatie leidt waarin wij loslaten. Daar zitten telkens verschillende afwegingen in die gemaakt moeten worden. Waar de samenleving het niet op eigen kracht op gang weet te krijgen kan de gemeente vanuit haar partnerrol de regie nemen om ontwikkelingen in beweging te zetten. Waar mogelijk kiest de gemeente zelf in haar eigen handelen ook voor duurzame oplossingen. Het kiezen van duurzame oplossingen is alleen al als voorbeeldgedrag naar de samenleving belangrijk.

De doelstellingen kunnen alleen bereikt worden door een maximale inzet van alle opties voor besparingen en duurzame energieopwekking in de transitie naar een energieneutraal Pijnacker-Nootdorp. De resultaten zullen niet altijd direct zichtbaar zijn. Het proces naar energieneutraliteit, de energietransitie, is een groot veranderingsproces. Het beleid is erop gericht om dit proces te versnellen, dat wil zeggen voorbeelden creëren, knelpunten benoemen en oplossen. Energietransitie is niet alleen een technisch proces, maar vooral een maatschappelijk, economisch en institutioneel proces waar veel innovaties nog nodig zijn. De maatregelen die hier op korte termijn voor nodig zijn, zijn per sector verschillend, evenals de rol en de inzet van de gemeente. De gemeente wil de energietransitie versnellen door aan te sluiten bij een bestaande beweging in de samenleving en deze te ondersteunen, knelpunten weg te nemen en te faciliteren. Met deze wetenschap zijn wij met de partijen uit de vier sectoren in contact, gericht op het versterken van samenhang en de eigen kracht. Daarmee willen we in Pijnacker-Nootdorp een beweging en versnelling op gang brengen: een helder uitgewerkte ambitie werkt inspirerend en nodigt steeds meer partijen uit hun bijdrage te leveren. En helderheid over wat de gemeente kan bijdragen aan initiatieven zorgt voor een betrouwbare overheid die ruimte biedt aan de energieke samenleving.

3 STRATEGIE OP WEG NAAR 2050

3.1 Algemeen

In de volgende paragrafen is per sector een strategie weergegeven die is opgesteld samen met partijen uit de betreffende sector. Deze strategie geeft de route richting energieneutraal in 2050 weer voor de komende 10 à 15 jaar. Per sector zijn de prioritaire doelgroepen voor de gemeente en de verschillende rollen van de gemeente weergegeven. Ook deze zijn in overeenstemming met partijen uit de vier sectoren bepaald en aangevuld naar aanleiding van het inspraaktraject en behandeling van het ontwerp van de visie in de raad. Vanzelfsprekend staan ontwikkelingen niet stil en kan er in de komende 10 à 15 jaar veel veranderen. Om inzicht te krijgen en te houden in de voortgang van de acties en de uitvoering van de maatregelen, wordt in 2016 samen met de belangrijkste stakeholders een monitoringssysteem opgesteld, waarbij we uitgaan van een éénduidige nulmeting over het actuele (2015) energieverbruik. Door te monitoren kan de strategie worden bijgesteld waar nodig. Energietransitie is geen lineair proces maar een complex proces waarbij van te voren niet altijd duidelijk is welke technologie het wordt. Het is een proces van lange adem, waarbij de gemeente een belangrijke rol heeft door:

- Kennisverspreiding, stimuleren en ontzorgen.
- Organisatie van professionele netwerken.
- Ondersteunen van initiatieven/creëren van voorbeelden.
- Meehelpen oplossen van knelpunten en creëren van gunstige voorwaarden voor technologie adaptie.

Een belangrijk onderdeel van de visie is om gebruik te maken van natuurlijke momenten (“als het dak vernieuwd moet worden, doe dat dan energie verantwoord”). Dit onderdeel van de visie betekent een structurele voorziening voor toelichting en informatie verschaffing, en een grote alertheid bij groot onderhoud/investeringen. Bewustwording en aanpassing van gedrag en attitude zijn belangrijke factoren voor een bewuster energieverbruik bij particulieren en ondernemers. Daarnaast is uitgangspunt met de visie het beleid op lange termijn structureel vast te leggen en hier aan vast te houden, met in elke collegeperiode in een nieuw Uitvoeringsprogramma reële en haalbare tussendoelen per sector en de afweging hoeveel inspanning (en geld) hieraan besteed kan worden. Hierbij investeert de gemeente primair in het contact en de motivatie van haar partners en vertoont het zelf zoveel als mogelijk en waar nodig uitdrukkelijk voorbeeldgedrag op weg naar een energieneutraal Pijnacker-Nootdorp.

3.2 Publieke sector

De publieke sector heeft betrekking op de gemeentelijke organisatie, de gemeentelijke gebouwen en -gronden, maar ook op de openbare ruimte, onderwijs en niet-commerciële sport. De gemeente stelt zich mede op basis van het hoofdlijnenakkoord en het collegeprogramma ten doel om het verbruik aan fossiele brandstoffen binnen de sector de komende 5 jaar met 240.000.000.000.000 joule te verminderen door 7,5% energie te besparen en lokaal 15% duurzame energie op te wekken. Omdat de gemeente veel zelf kan doen en bereiken zetten we de komende tijd vooral in op duurzame energie uit zonnepanelen op (overheids)gebouwen en de transitie naar elektrische rijden.

Voor de strategie voor de publieke sector zijn de volgende keuzes gemaakt:

- De gemeente heeft een belangrijke voorbeeldfunctie en zal als gemeentebedrijf te allen tijde het goede voorbeeld moeten geven.
- De gemeente zal alle natuurlijke momenten gebruiken om haar vastgoed en roerende goederen te verduurzamen.
- Belemmeringen voor energietransitie in de openbare ruimte worden zoveel als mogelijk voorkomen en waar nodig weggenomen.
- Partijen in de publieke sectoren kunnen profiteren/ meeliften op de kennis en ervaring die de gemeente zelf opdoet bij haar eigen energietransitie.

De prioritaire doelgroepen voor de gemeente zijn:

- Voor verduurzaming van publieke gebouwen en –terreinen al dan niet in economische of juridisch gemeentelijk eigendom: Schoolbesturen en Sportvereniging en subsidieverleners.
- Voor verduurzaming van de openbare ruimte: netwerkbeheerders, laadpaalexploitanten, energieleveranciers, corporaties van ondernemers en bewoners, Provincie Zuid-Holland en MRDH.

De gemeente zal haar rol invullen door:

- Transitie van het gemeentelijk wagenpark naar zoveel als mogelijk elektrische voertuigen.
- Verduurzaming van de gemeentelijke gebouwen op natuurlijke momenten door de plaatsing van zonnepanelen en energiebesparingsmaatregelen via onder andere ESCO-constructies.
- Uitbreiding van het elektrische laadpalennetwerk en daar waar mogelijk (fysieke) ruimte te bieden aan particulier initiatief op dit punt.
- Benoeming van een ambtelijk en bestuurlijk ambassadeur en aanstelling van een programmamanager.
- De opzet van een monitoringsysteem.
- Het informeren en faciliteren van schoolbesturen en sportverenigingen.

3.3 Sector wonen

Binnen de sector wonen stimuleren we de komende tijd vooral het gebruik van groene stroom en faciliteren we zoveel als nodig energiebesparingsmaatregelen door inwoners via diverse media en een fysiek loket structureel en langlopend te informeren, onder andere via het (digitale) loket WoonWijzer. Permanente informatievoorziening is nodig, want juist op natuurlijke momenten moet energieneutraal geïnvesteerd worden. De bestaande woningvoorraad vormt immers het belangrijkste bestanddeel van de taakstelling binnen de sector wonen. Een standaardwoning van 25 jaar oud uit 1990, gebruikt tweeënhalf keer zoveel energie als een nieuwbouwwoning uit 2015. Bovendien heeft 40% van de bestaande woningvoorraad in onze gemeente nog geen energielabel A of B. De sector wonen stond al centraal in het programma energieneutraal dat de gemeente in 2012-2014 heeft uitgevoerd. En we gaan hier ook de komende jaren mee door, waarbij we binnen de hele sector in 5 jaar tijd ruim 50.000.000.000.000 joule aan energie willen besparen en eens zoveel, dus 100.000.000.000.000 joule duurzame energie willen opwekken onder meer op basis van het landelijk energieakkoord en de regionale en lokale prestatieafspraken.

Voor de strategie voor wonen zijn de volgende keuzes gemaakt:

- Er is een duurzame mix per woning nodig van energiebesparing, zon, wind, warmte, water & lucht.
- Met besparing in bestaande woningbouw richten we ons in eerste instantie op kansrijke doelgroepen en natuurlijke momenten.
- Er zal waar mogelijk bij collectieve initiatieven worden aangesloten (bijv. wind, warmte, zonnepark).
- Nieuwbouw is of anticipeert zoveel als mogelijk op energieneutraliteit op basis van het 'warmte tenzij principe'

De prioritaire doelgroepen voor de gemeente zijn:

- Particuliere eigenaren.
- Huursector corporaties.
- Bewoners/wijkverenigingen.
- Banken.
- Bouwbedrijven/ontwikkelaars.
- Makelaars.

De gemeente zal haar rol invullen door:

- In nieuwbouwwijken uitsluitend Ledverlichting toe te passen en te investeren in het opwekken van duurzame energie.
- De mogelijkheden van warmtekoede te onderzoeken en daar waar mogelijk toe te passen.
- Woningen EPC-0 (gereed) te (laten) bouwen.
- Daar waar mogelijk (fysieke) ruimte te bieden aan particulier initiatief.
- Inwoners gebiedsgericht op natuurlijke momenten te informeren en te stimuleren.
- Inwoners structureel te informeren over de mogelijkheden om hun woning te verduurzamen en over te stappen op groene stroom
- Afspraken te maken met corporaties en ontwikkelaars.

3.4 Glastuinbouwsector

Voor de korte termijn is in het energieakkoord afgesproken om de komende jaren 1,5% per jaar energie te besparen. De gemeente wil zich de komende 5 jaar samen met de sector, mede op basis van de doelen van de Greenport Westland-Oostland echter vooral richten op lokaal opgewekte duurzaam energie en restwarmte uit de Rotterdamse haven, omdat hiermee binnen nu en 5 jaar in één klap in 20% van de lokale warmte vraag kan worden voorzien, gelijk aan maar liefst 1,4 Petajoule (1.400.000.000.000.000 joule). We nemen de regie als het gaat om de daarvoor noodzakelijke aansluiting op de zogenaamde warmterotonde en faciliteren daarnaast voornamelijk aardwarmte initiatieven (geothermie) van particuliere tuinders.

Voor de strategie voor de glastuinbouw zijn de volgende keuzes gemaakt:

- Er is een mix nodig van energiebesparing, warmte (geothermie en restwarmte) en elektriciteit opgewekt met wind, biomassa, zon en andere nog te ontwikkelen technieken.
- Voor warmte wordt ingezet op een ontwikkeling van individuele opwekking naar decentrale netwerken in gebieden.
- De sector en de gemeente zullen nu al voorwaarden scheppen om decentrale netwerken op te kunnen nemen in grootschalige netwerken voor warmte (en CO₂) voor de lange termijn (in de regio op basis van restwarmte en geothermie).

De prioritaire doelgroepen voor de gemeente zijn:

- Voor decentrale netwerken voor warmte: glastuinbouwbedrijven en waar mogelijk woningbouwcorporaties (voor afname van warmte).
- Voor grootschalige netwerken voor warmte (en CO₂): glastuinbouwbedrijven, Provincie Zuid-Holland en partners in de regio, zoals het Programmabureau Warmte Koude, Greenport Westland Oostland, MRDH en de ondernemersgroep Oostland van de LTO.

De gemeente zal haar Rol invullen door:

- Samenwerking te organiseren voor decentrale netwerken zoals met de warmterotonde.
- Met het oog op grootschalige netwerken, lokale initiatieven in de gemeente aan te laten haken bij ontwikkelingen in de regio, door een gemeenschappelijke regie en visie op de ondergrond en windturbines tot 60 meter.
- De sector te informeren en kennisuitwisseling te organiseren.
- Individuele projecten mogelijk te maken, onder meer door ruimtelijke knelpunten weg te nemen en samen haalbaarheidsonderzoeken te doen of een financiële bijdrage te organiseren of te leveren.
- Mee te werken aan de ontwikkeling van provinciale/ regionale financiële arrangementen.

3.5 Sector overige bedrijven

Binnen de sector overige bedrijven stimuleren we de komende tijd vooral het gebruik van groene stroom en faciliteren we zoveel als nodig energiebesparingsmaatregelen. Wij willen de aanpak voor de sector met de bedrijven vooral vanuit een bepalende rol en vanuit onze regiefunctie ontwikkelen, zodat ervaring opgedaan kan worden, voordat de aanpak breed vanuit een meer faciliterende rol kan worden ingezet. Het tussendoel voor 2020 is des al niettemin ambitieus met 50.000.000.000.000 joule door zowel energiebesparing als duurzaam opgewekte energie.

Voor de strategie voor het bedrijfsleven zijn de volgende keuzes gemaakt:

- Er wordt gericht op energiebesparing en duurzame opwekking.
- Er wordt daarnaast gekozen voor een gebiedsgerichte benadering (per bedrijventerrein) met ook een vertaling naar acties voor individuele bedrijven.

De prioritaire doelgroepen voor de gemeente zijn:

- Individuele bedrijven.
- Ondernemersverenigingen.
- Vastgoedeigenaren.
- Bedrijvenverenigingen / Park management.

De gemeente zal haar rol invullen door:

- Op nieuwe bedrijventerreinen uitsluitend Ledverlichting toe te passen en te investeren in het opwekken van duurzame energie.
- Uitbreiding van het elektrische laadpalennetwerk en daar waar mogelijk (fysieke) ruimte te bieden aan particulier initiatief op dit punt.
- Bedrijven gebiedsgericht per bedrijventerrein op natuurlijke momenten te informeren en te stimuleren.
- Samen met de Omgevingsdienst Haaglanden bedrijven aan te zetten tot het treffen van energemaatregelen op basis van de wet milieubeheer.

bezoek Oranjeplein 1, 2641 EZ Pijnacker

post Postbus 1, 2640 AA Pijnacker

telefoon 14 015

e-mail info@pijnacker-nootdorp.nl

internet www.pijnacker-nootdorp.nl